

Йому зовсім не важко було пустити сльозу [4, с. 27].

У даному прикладі застосована наступна трансформація: приємникова інфінітивна конструкція *“for the boy to call tears into his eyes”* при перекладі трансформується в інфінітив *“пустити сльозу”*.

Отже, основним методом нашого дослідження був порівняльний аналіз художніх текстів, тобто аналіз форми та змісту тексту перекладу шляхом порівняння з формою і змістом оригіналу. Зіставивши обидва тексти, ми виявили різноманітні перекладацькі трансформації та способи передачі значень, яких слід дотримуватись під час перекладу інфінітивних конструкцій.

Дана проблематика дозволяє проводити подальші дослідження даного явища, що забезпечуватиме досягнення високого рівня адекватності перекладу, а також формування соціокультурного аспекту художнього перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов. – М., "Международные отношения", 1975. – 237ст.
2. Гаражанкіна О.М. Лексичні трансформації при перекладі текстів науково-технічної тематики // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – Ч. II., № 9 (220). – с.149-155.
3. Діккенс Ч. Пригоди Олівера Твіста. – К., 1987. – 424 с.
4. Діккенс Чарлз. Давід Копперфільд.- Авгсбург: Пу-Гу, 1948.- 92с.
5. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця, “Нова Книга”, 2003. – 448с.
6. Молозовенко І. О. Семантичне варіювання інфінітивних речень в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – Львів: Вища школа, 1986. – №83. – С. 136. - с.12-15
7. <http://www.online-literature.com/dickens/copperfield/>
8. <http://www.online-literature.com/dickens/olivertwist/>

Левинська О.

Науковий керівник – асист. Кравець С.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНИХ І НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ФІЛЬМАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Незважаючи на те, що кінематографія, як один із видів мистецтва, виник порівняно недавно, роль кіно у житті суспільства є надзвичайно вагомою. Саме фільми значною мірою сприяють міжкультурній комунікації, що і зумовило гостру необхідність розповсюдження та адаптації іноземних кінострічок для сприйняття представниками різних країн та культур.

Актуальність статті полягає у наступному: щороку виходить величезна кількість іноземних фільмів, які потребують перекладу українською мовою. Під час дослідження було з'ясовано, що проблема перекладу фільмів все ще залишається не розв'язаною, актуальне теоретичне та практичне значення для перекладознавства, з огляду на можливість вивчення труднощів при перекладі екстралінгвістичних та національно-культурних елементів.

Метою даної статті є дослідити особливості перекладу кінематографії, зокрема екстралінгвістичну інформацію та національно-культурні елементи, розглянути основні проблеми перекладу кінострічок та шляхи їх вирішення, проаналізувати найпоширеніші та найдоцільніші способи перекладу екстралінгвістичних та національно-культурних елементів.

Переклад кінематографії є одним із найскладніших видів перекладу, оскільки фільм – це сукупність текстів різних жанрів і стилів. Водночас кінострічка як форма аудіовізуального перекладу є надзвичайно впливовим засобом передачі інформації та міжмовної комунікації, оскільки вплив на глядача може здійснюватись як за допомогою діалогів, так і картин та музики.

У сучасній науці проблематикою аудіовізуального перекладу займалися такі іноземні науковці: Х. Диас Синтас (J. Diaz Cintas), І. Іварсон (I. Ivarsson), Г. Матамала (A. Matamala) та ін.; визначенням видів аудіовізуального перекладу займалися такі вітчизняні вчені, як І. С. Алексеева, А. П. Чужакин та ін. [5, с. 76–77; 1, с. 19–20]. Перекладом фільмів у СРСР займалися справжні професіонали своєї справи. Серед них Леонід Володарський, Андрій

Гаврилов, Василь Горчаков, Леонід Кантор, Олег Левін, Григорій Лібергал, Олекса Нагребецький (справжнє ім'я – Леонід Дмитренко), Ігор Єфимов та інші.

Найвидатнішою постаттю серед кіноперекладачів у 80-х – 90-х роках був перекладач та спеціаліст зі східної культури, член Союзу письменників та Союзу кінематографістів Олексій Михальов. Серед видатних перекладів О.Михальова слід відзначити «З життя маріонеток», «Мовчання ягнят», «Аладдін», «Міцний горішок» та ін. [12].

Аудіовізуальний переклад, існування якого починається з моменту виникнення кінематографа, має свої особливості та різновиди. Виділяють чотири основні види аудіовізуального перекладу: дубляж, субтитри, синхронізація та закадровий переклад [3]. Необхідно відзначити, що переклад всього відеоматеріалу відбувається за двома напрямками одночасно: письмовий переклад і усний переклад. Професійні перекладачі здійснюють переклад з готових реплік в роздрукованому вигляді, паралельно звіряючи їх із відео, з метою дотримання відповідного стилю, смислового навантаження висловлювання та для того, щоб тривалість репліки перекладу відповідала оригіналу. Переклад кінофільму дозволяє відрізнити ліцензований запис від піратського, адже у піратській копії переклад здійснюється виключно на слух, що значною мірою впливає на якість перекладу.

У процесі перекладу фільму перед перекладачем постає багато завдань, зокрема: вибір стратегій і тактик для відтворення реалій, безеквівалентної лексики, інтертекстуальних елементів; адаптування реалій до культурних стереотипів глядача; укладання тексту в хронометраж; синхронізація із зображенням, що, відповідно, призведе до скорочення фраз, врахування соціального статусу, культурного рівня та віку героїв; відтворення специфічного гумору, сленгу, переклад назв фільмів [9].

Найпоширенішим способом у процесі перекладу субтитрів англomовних кінотекстів є вилучення, що є закономірним, оскільки сутність будь-якої репліки необхідно вмістити на невеликій екранній площі, максимально точно передавши зміст, і дати можливість глядачам встигнути прочитати її до зміни її наступним субтитром [11].

Аналіз теоретичних та практичних статей у друкованих та Інтернет виданнях показав, що перекладознавці та перекладачі опікуються такими проблемами кіноперекладу: труднощі у виборі стратегій для передачі реалій, пейоративної, безеквівалентної лексики, інтертекстуальних елементів, засобів створення гумористичного ефекту; труднощі перекладу назв кінофільмів; кінодіалог як одиниця перекладу; специфіка перекладу фільмів із субтитрами; фільм як форма сучасного художнього тексту; проблеми прагматичної адаптації тексту художнього фільму; психолінгвістичні особливості перекладу кіно- та відеоматеріалів; критерії оцінювання кіноперекладу – чи відрізняються вони від критеріїв, за якими оцінюють переклад художнього тексту та ін. [12].

Великі труднощі у сфері перекладу кінострічок створює така частина фонових знань, як екстралінгвістичні і національно-культурні елементи, що відображають явища, характерні для іншої культури: ономастичні реалії, до яких відносять географічні назви, антропоніми – імена історичних особистостей, суспільних діячів, вчених та письменників, спортсменів, персонажів художньої літератури, кіно тощо, а також назви літературних творів та витворів мистецтва, історичні факти та події у житті країни, назви державних закладів тощо [2, с. 38].

Слід зазначити, що проблема перекладу національно-культурних елементів не раз піднімалася в працях вітчизняних і закордонних лінгвістів, починаючи з 50-х рр. ХХ ст. (див. Балль, 1952; Верещагін, Костомаров, 1976; Виноградов, 1978; Влахов, Флорин, 1986; Гак, 1962; Гледроу, 1998; Джампелт, 1961; Картагена, 1994; Кейд, 1964; Коллер, 1979; Комісаров, 1960; Леві, 1969; Маркстейн, 1999; Рецкер, 1950; Сорокін, Морковіна, 1988; Стюр, 2004; Томахін, 1988; Фененко, 2001, 2006; Чернов, 1958; Шатков, 1952;). У даних роботах підкреслюється можливість перекладу реалій і описуються можливі прийоми передачі унікальних національно-специфічних лексичних одиниць на прикладі різних пар мов [8].

Федоров А.В. виділяє шість типів екстралінгвістичної інформації: змістова, емоційно-експресивна, соціолокальна, хронологічна, фоновна та диференціальна інформація. Щоб виконати свою професійну місію, перекладач зобов'язаний бути не просто в курсі побуту, політики, філософії країн, але і добре знати реалії їх життя. Це, в першу чергу, відноситься до тих понять, що не існують в інших країнах і для яких в українській мові немає

готових еквівалентів, адже кожна нація в процесі свого історичного розвитку набуває велику кількість рис, притаманних лише їй одній [5, с.151].

Специфічні культурні лінгвістичні елементи відображаються шляхом прямої культурної передачі реалії, перестановкою або перестановкою з поясненням, простим поясненням, за допомогою вилучення. Вибір залежить від контекстної, лінгвістичної слухової й візуальної ситуації, що відбувається на екрані [10].

Аналізуючи фільм «Код да Вінчі» за романом Д. Брауна можемо виділити способи перекладу екстралінгвістичних та національно-культурних елементів, які залишаються найпоширенішими:

– транскрипція

Last month, much to Langdon's embarrassment, Boston Magazine... – Минулого місяця журнал «Бостон Мегезін»...

– транслітерація

The collection was astonishing – a black Ferrari, a pristine Rolls-Royce, an antique Astin Martin sports coupe, a vintage Porsche 356 – Колекція автомобілів вражала – чорний «Феррарі», новесенький блискучий «роллс-ройс», антикварний спортивний «астон-мартін», класичний «Порше-356» став об'єктом безкінечних кніпів колег у Гарварді

– приблизний переклад

Vendors manned carts of sandwiches and mineral water. – Працювали лотки з канапками й мінеральною водою.

– описовий переклад

– full-length mirror - дзеркало, що займало всю протилежну стіну.

– калькування

– the Dead Sea Scrolls - Сувої Мертвого моря.

Гіпонімічний переклад

The agent gave a dire sigh and slid a Polaroid snapshot through the narrow opening in the door. – Поліцейський тяжко зітхнув і пропхав у щілину дверей миттєвий знімок [10].

За Корунцем І.В. вибір способу перекладу національно-культурних елементів також визначається як лінгвістичними, так і екстралінгвістичними факторами. Таким чином, вибір методу перекладу залежить і від специфічних понять, що є новими для певної культури, і від довготривалих традицій використання цього поняття у мові перекладу, сфери застосування даного способу перекладу, особистості перекладача та мети, з якою здійснюється переклад [4, с.156–157].

Кожен кінофільм – це частина культурної спадщини народу, адже несе в собі соціокультурні особливості, що стають джерелом для формування основних уявлень про культуру країни, предмети її гордості, особливості життя іноземців тощо. Для людей, які не мають можливості відвідати ту чи іншу країну, іноземна кінострічка стає своєрідним «вікном» у світ, допомагає створити образ іншої культури, почерпнути для себе нову важливу інформацію, на певний час перенестись у вир тих подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексеева И. С. Профессиональное обучение переводчика / СПб., 2000. – 178 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов/ О.С. Ахманова – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 608с. с.10 Томахин Г.Д. Америка через американизмы/Г.Д. Томахин – М.: Высшая школа, 1982. – 256 с.
3. Виды перевода фильмов: разновидности и их расшифровка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://file-tracker.net/topic/12_17
4. Корунец І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. -Вінниця. «Нова Книга», 2001 – 448 с.
5. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для ин-тов и фак-тов иностр. языков. Учеб. пособие. – 5-е изд. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «Филология Три», 2002. – 416 с. – (Студенческая библиотека).
6. Чужакін А.П., Палажченко Р.П. Мир перевода // 1.Introduction to Interpreting XXI. Протокол, поиск работы, корпоративная культура. 6-е изд., доп. – М.: Р. Валент, 2004. – 244 с.
7. Якобсон Р.О. Язык в отношении к другим системам коммуникации/Р.О. Якобсон//Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985. – С.306-330
8. http://alma-mater.luguniv.edu.ua/magazines/visnyk/2010/14_2010_fil_part2.pdf

9. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/filtr/2012_2/12ltgops.pdf
 10. <http://subs.com.ru/>. - Subtitles Catalogue [Electronic resource]
 11. <http://www-foreign.univer.kharkov.ua/ua/kafedra/05/kinoperekklad.pdf>
 12. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvkhdu/2010_X/51.pdf

Ланарашвілі Т.

Науковий керівник – асист. Кравець С.В.

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ У ФІЛЬМАХ КОМЕДІЙНОГО ЖАНРУ

Фільми, без сумніву, зайняли доволі важливе місце у житті сучасної людини і справедливо почали вважатися окремим видом мистецтва. Розвиток кінематографії як потужного соціокультурного феномену відразу вплинув на наповнення художнього простору і здійснив потужний вплив на життя суспільства цілому і особистості зокрема.

Актуальність даної проблематики зумовлена, з одного боку, важливістю врахування труднощів перекладу кінокомедій для досягнення найповнішого результату, з іншого, – відсутністю теоретичних і практичних досліджень комплексного характеру у галузі кіноперекладу.

Предметом дослідження в роботі є процес перекладу фільмів. Об'єкт дослідження – особливості перекладу американських художніх фільмів, що відносяться до комедійного жанру. Метою даної статті є виявлення особливостей перекладу гумору у комедійних фільмах.

Загальною теорією перекладу кінопродукції займалися такі вчені, як М. Берді, В. Гайдук, І. Гамб'є (Y. Gambier), В. Горшкова, Г. Денісова, М. Єфремова, Ж. Жюрт (J. Jurt), А. А. Кастаньєда Діас (A. A. Castañeda Díaz), Р. Матасов, Н. Скоромислова, Г. Слишкін, М. Снеткова, Б. Тіль (B. Thill) та ін. Особливості гумору досліджували у різних аспектах К. Глінка, О. Лук, А. Макарян, Ж. Поль, О. Шонь, Ю. Щуріна та ін.

Кінотекст – це єдине, складне, семіотично неоднорідне повідомлення, до складу якого, крім власне кінодіалогу – його вербальної складової – входять образотворчий ряд і саундтрек [6]. Властивостями кінодіалогу є обмеженість часовими рамками звучання, націленість на миттєве сприйняття і залежність від образотворчого ряду. Невербальне вираження в кінотексті, на відміну від художнього тексту, зазвичай знаходять зовнішність, одяг, предмети побуту; пейзаж, інтер'єр, жести, міміка, пантоміміка. Фільм звертається до здатності реципієнта розшифрувати світ і людей, не вдаючись до мови [5; 27].

Кінодіалог складається з реплік; репліки, у свою чергу, поділяються на

- 1) мовлення персонажа
- 2) думки персонажа
- 3) авторське мовлення
- 4) ономапої (звуконаслідування) [4; 153].

Широкі художні можливості кіно, вільне оперування часом і простором, що стає можливим завдяки монтажному принципу, взаємозалежність елементів різних семіотичних структур визначають дві важливі особливості кінодіалогу: його імпліцитний характер і взаємозалежність вербальних засобів та інших елементів мови кіно [6].

Переклад фільму пов'язаний з особливостями не тільки лінгвістичного, але і технічного характеру, що впливають на ступінь еквівалентності та адекватності перекладу оригіналу, а також його технічне втілення на екрані (тобто синхронність артикуляції акторів і реплік дублерів) [4; 153].

Гумор – це результат відображення комічного у свідомості суб'єкта і перетворення його в матеріальну форму у вигляді різних жанрів комічного (афоризм, анекдот і т.д.) за допомогою почуття гумору. Відзначимо, що у гумору немає нічого спільного з уїдливістю і підступністю, з ехидством і злістю – це функції сатири, сарказму, глузування, знущання. Гумор же – це витонченість розуму, що несе добро, це розкутість розуму, легкість асоціації, вміння бачити незвичайне у звичайному, це те, що, відображає творчі здібності розуму. Істинний гумор припускає наявність високого смаку, почуття прекрасного, почуття міри, спостережливості і, звичайно, творчості.